

Oluz Höyük Kazısı Beşinci Dönem (2011) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar

Şevket DÖNMEZ

Keywords: Amasya, Oluz Höyük, Achaemenid, Mansion, Iron Age

Anahtar Kelimeler: Amasya, Oluz Höyük, Akhaimenid, Malikane, Demir Çağı

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ile 2011 döneminde devam edilen Oluz Höyük (bkz. Harita, Res. 1) sistematik arkeolojik kazı çalışmaları 7 Temmuz - 29 Ağustos 2011 tarihleri arasında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü (DÖSİMM), İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yürütücü Sekreterliği (Proje No: 16490) ve TÜBİTAK'ın (Proje No: 109K027) finansal destekleri ile 54 gün süre ile gerçekleştirildi¹.

¹ Kazının bakanlık temsilcisi görevini Samsun Müzesi'nden arkeolog Serdar Ünan (M.A.) yerine getirdi. Kazı heyeti İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslam Sanatı Anabilim Dalı'ndan Yrd.Doç.Dr. E. Emine Naza-Dönmez, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü'nden Prof.Dr. Yılmaz Selim Erdal, İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Anatomi Bölümü'nden Prof.Dr. Vedat Onar, İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Yrd.Doç.Dr. Fethi Ahmet Yüksel ile Jeofizik Mühendisi Mehmet Şafı Yıldız, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yerleşim Arkeolojisi'nden Yrd. Doç.Dr. Evangelia Pişkin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Hititoloji Anabilim Dalı'ndan Yrd.Doç.Dr. Metin Alparşlan ile Yrd.Doç.Dr. Meltem Doğan-Alparşlan, Yüzüncüyıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nden Yrd. Doç.Dr. Hatice Kalkan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü Doktora öğrencisi Sıddıka Ayşe Tunçer (M.A.), Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Gözde Dinarlı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Müjgan Serra Yücel Ceylan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı stajyer lisans öğrencileri Kübra Nur Odalı, Didem Çolak, Melek Koçak, Aslı Beğendi, Dilara Arda, Anıl Köksal, Onur Kaya, Hülya Yanılmaz, Güldemet Yıldız, Derya Şahin, Tuğba Korkmaz, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,

Oluz Höyük 2011 sezonu çalışmaları üç aşamalı olarak gerçekleştirildi;

1. Aşama: Arkeojeofizik Çalışmaları: Oluz Höyük'te hem bu dönem ve hem de gelecek yıllardaki sistematik arkeolojik kazılar için bir stratejik planlama yapabilmek amacıyla 25 – 29 Temmuz 2011 tarihleri arasında Yrd.Doç. Dr. Fethi Ahmet Yüksel ile jeofizik mühendisi Mehmet Şafi Yıldız tarafından toplam 7400 m²'lik bir alanda çok elektrotlu rezistivite ve jeomanyetik yöntemleri ile toprakaltındaki olası yapı kalıntılarına ait ayrıntılı derinlik, uzanım ve konum bilgilerine ulaşılmaya çalışıldı (bkz. Topografik Plan, Res. 3).

2. Aşama: Arkeozooloji Çalışmaları: İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'dan Prof.Dr. Vedat Onar 1-25 Ağustos 2011 tarihleri arasında arkeozooloji çalışmalarını Kazıevi Laboratuvarı'nda gerçekleştirmiştir.

3. Aşama: Arkeolojik Kazı Çalışmaları: Oluz Höyük 2011 dönemi kazı çalışmaları yalnızca A Açması'nda gerçekleştirildi (bkz. Topografik Plan, Res. 2).

A Açması'nda 2007 sezonunda başlanan ve 2008, 2009 ve 2010 sezonlarında sürdürülen çalışmalara bu dönem de genişleyerek ve derinleşerek devam edildi. I 14, I 17, J 12, J 13, J 16, J 17, K 12, K 13, K 15, K 17, L 12, L 13, L 14 ve L 15 plankarelerinde (bkz. Topografik Plan) toplam 1300 m²'lik bir alanda ortalama 1.20 m derinleşildi. Bu derinleşme çalışmaları sonucunda 0, 1, 2, 3 ve 4. mimari tabakalarda kazılar gerçekleştirildi.

Arkeoloji Bölümü, Prehistoya Anabilim Dalı stajyer lisans öğrencileri Gamze Etyemez ve Gamze Kamişli, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Seda İlhan, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü stajyer lisans öğrencileri Pürnurece Baş, Arzu Linga, Nuran Yıldırım ve Doğuşcan Mayadağlı, Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü stajyer lisans öğrencileri Sinem Sarıkaya ve Gözde Cesur, Yüzüncüyıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü stajyer lisans öğrencileri Necla İçen, Asmin Açar, Ebru Ercan, Emre Demirtaş, Abdulvahap Baday ve Engin Yıldız, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü stajyer lisans öğrencileri, Ebru Künefeci, Serpil Güner ve Reyhan Ak, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Burcu Yıldız, ile Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü öğrencisi Mert Tekin'den oluştu.

Oluz Höyük sistematik arkeolojik kazılarını gerçekleştirmeme izin veren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne teşekkürü bir borç bilirim. Kazılar için finansal destek sağlayan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü (DÖSİMM), TÜBİTAK (Proje No: 109K027) ile İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne (Proje No: 16490) teşekkür ederim. Ayrıca kazı sırasında yaptıkları yardım ve gösterdikleri yakınlık nedeniyle Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Amasya Müze Müdürlüğü, Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü, Amasya Valiliği, Gökhöyük Tarım İşletmeleri Müdürlüğü, Gökhöyük Tarım Meslek Lisesi Müdürlüğü ile Gözlek Köyü Muhtarlığına teşekkürlerimi sunarım.

“0” Tabakası

Kazı çalışmaları öncesi gerçekleştirilen yüzey temizliği ile kazı çalışmaları sırasında kaldırılan yüzey toprağı içinde belirli sayıda sırlı çanak-çömlek parçalarına rastlandı. Herhangi bir mimari tabaka ile ilişkisi kurulamayan söz konusu bu çanak-çömlek parçalarının çok büyük olasılıkla Oluz Höyük’ün en son yerleşim tabakasına ait olduğu, ancak tarım faaliyetleri ile erozyon sonucunda günümüze değin ulaşamadığı kanaatine varıldı. Yoğun bir yerleşime işaret etmeyen, büyük olasılıkla bir ya da iki konutluk bir iskâna ait olduğu düşünülen çanak-çömlek parçalarının, 2007, 2008, 2009 ve 2010 dönemi çalışmalarında saptanan “0” Tabakası’na ait olduğu anlaşıldı. Çanak-çömlek parçalarının MS 10-16. yüzyıllara tarihlenebileceği düşünüldü. Yüzey toprağı içinde ayrıca, pt 2 ağ ağırlığı, 3 amfora tıkaçı, taş 2 boncuk, 1 sapantaşı, çakmaktaşı 1 kazıyıcı, 1 kesici, tunç 8 sikke (Res. 5 a-b), 2 çivi, 2 okucu, 1 nesne, demir 1 okucu, 1 külçe, kurşun 3 pendantif ve 1 külçe ele geçti.

1. Mimari Tabaka

A Açması’nda “0” Tabakası’ndan sonra ve yüzey toprağının hemen altından başlayan 1. Mimari Tabaka , 478.80 m ile 478.50 m seviyeleri arasında yer almaktadır. Yüzeye yakınlığı nedeniyle tarım faaliyetleri, yoğun bir şekilde gerçekleştirilmiş yasadışı kazılar ve büyük olasılıkla “0” Tabaka’sının yerleşimcileri, ayrıca yerleşme terk edildikten sonra gerçekleştirilmiş gömüler nedeniyle yoğun bir şekilde tahrip edilmiş olan 1. Mimari Tabaka’da pişmiş toprak tuğlalardan oluşturulmuş ince bir duvar ve döşeme ile çok düzenli plan vermeyen, taşlardan inşa edilmiş birtakım duvar ve döşeme kalıntlarına rastlandı. Kerpiç döşeme üzerinde pt 1 boncuk ele geçti. L 12 plankaresinde ortaya çıkarılan ve taştan oluşturulmuş duvar ya da döşeme karakterindeki mimari kalıntıların oldukça tahrip edilmiş oldukları gözlemlendi (Res. 4).

1. Mimari Tabaka’nın dolgu toprağı içinden pt 1 hayvan figürünü parçası, 3 ağırşak, 3 tezgah ağırlığı, 1 sayı sayma tableti, 7 amfora tıkaçı, 2 ağ ağırlığı, 2 boncuk, 1 nesne, taş 1 ağırşak, 1 kapama, 1 havaneli, 1 bileytaşı, 1 zımparataşı, 4 öğütmetaşı, 1 üzüm presi, çakmaktaşı 5 kesici, 4 kazıyıcı, obsidyen 2 kesici, kemik 2 delici, 1 boncuk, 6 astragalos, tunç 11 sikke (Res. 6 a-b, 7 a-b, 8 a-b), 1 okucu, 1 delici, 1 tel, 1 kulp, tunç ve kurşun 1 figürün başlığı ya da ağırlık, kurşun 1 sapan tanesi, 1 kenet, demir 1 kapı aksamı ve 1 nesne ele geçti.

1. Mimari Tabaka’nın dolgu toprağı içinde 21 adet basit toprak mezar ortaya çıkarıldı. Bu mezarlarda saptanan iskeletler bebek ve çocuklara ait olup, baş batıda, ayaklar doğuda, yüz güneye dönük ve eller vücuda koşut şekilde, yani İslami tarzdadırlar.

2. Mimari Tabaka

A AÇması'nda (Res. 2) 2007 döneminden beri geliştirilen kazılarda her dönem 2. Mimari Tabaka'da çalışılmıştır. Bu çalışmalar sırasında mimari olarak 2. Mimari Tabaka kazılan her alanda tek evreli olarak saptanmıştır. Bu süreçte, özellikle ele geçen çanak-çömleğin değerlendirilmesinden 2. Mimari Tabaka'nın tek evreli olmadığı daima hissedilmesine karşın, açılan alanlarda ortaya çıkarılan mimari kalıntıların söz konusu mimari tabakanın her iki evresinde de kullanılmış olmasından dolayı evrelendirme çalışmaları bugüne değin net bir şekilde yapılmamıştır. 2011 çalışmaları sırasında 2. Mimari Tabaka ilk defa 2 evreli olarak (2A ve 2B) saptandı.

2A Mimari Tabakası

478.50 m ile 477.90 m'ler arasında yer alan 2A Mimari Tabakası kalıntıları özellikle K 12 ve K 13 plankarelerinde ortaya çıkarılan bir yapı kalıntısı ve çevresindeki bazı duvar ve döşeme kalıntılarında oluşmaktadır (Res. 9). 2A Mimari Tabakası'nda civardaki arazilerde ve Çekerek nehri yatağında bol olarak bulunduğunu gözlemlediğimiz ve bazılarının yarı-işlenmiş olduğunu saptadığımız orta ve küçük boy moloz taşlarla inşa edilmiş basit yapılara ait duvar temelleri olduğu görülmektedir (Res. 10). 2A Mimari Tabakası'nın diğer mimari kalıntıları gerek bothroslar ve mezar kazıları gerekse de 1. Mimari Tabaka sakinlerinin inşa faaliyetleri sonucu yapılan tahribatlar dolayısıyla oldukça tahrip edilmişlerdir ve planları tam olarak algılanamamaktadır. 2A Mimari Tabakası içinde çok sayıda bothros saptandı; bunlardan b.1021'de tunç 1 kepçe (Res. 11-12 a-b), b.1028'de pt 1 riton (Res. 13-14 a-b), b.1056'da pt 1 amfora tıkaçı, b.1064'de pt 1 amfora tıkaçı, 1 astragalos, b.1107'de pt 1 amfora, b.1132'de pt 1 krater, 1 minyatür kap ve 1 kapama ele geçti.

2A Mimari Tabakası kazıları sırasında b.1108 olarak kodlanan taban içinde orta boy moloz taşlarla oluşturulmuş bir yığının yanına özenle yerleştirilmiş 13 adet yavru domuz kafatası ortaya çıkarıldı (Res. 15). Ayrıca, bir taban üzerinde, yine bir taş grubunun dibinde, dikdörtgen biçiminde tunç 1 kutu kapağı ele geçti.

2A Mimari Tabakası dolgu toprağı içinde pt 1 çanak, 1 biberon, 1 çaydanlık, 1 boğa başı kabartmalı kap parçası, 1 kapak, 2 tezgah ağırlığı, 2 ağırşak, 10 amfora tıkaçı, 3 ağ ağırlığı, 1 boncuk, 1 kalypter (Res. 16), 1 stroter, 1 döşeme tuğlası, 1 fırın deneme malzemesi, cam 1 boncuk, çakmaktaşı 7 kesici, 2 kazıyıcı, taş 1 havaneli, 1 sapantaşı, 1 öğütme taşı, 1 üzüm presi, kemik 1 iğne, 16 astragalos (Res. 17), tunç 2 sikke, 2 fibula (Res. 18), 1 yüzük mühür,

1 tıp aleti, 2 iğne, 1 olta kancası, demir 2 kesici, 1 çivi, kurşun 2 pendantif, 8 sapan tanesi (Res. 19 a-b, 20 a-b) ve 1 nesne ele geçti.

2A Mimari Tabakası'nın dolgu toprağı içinde 12 adet basit toprak mezar ortaya çıkarıldı; bu mezarlarda saptanan iskeletler çocuk ve yetişkin bireylere ait olup, baş batıda, ayaklar doğuda, yüz güneye dönük ve eller vücuda koştur şekilde, yani İslami tarzdadırlar.

2B Mimari Tabakası

477.90 m ile 477.40 m'ler arasında yer alan 2B Mimari Tabakası'nın kazıları 2009 döneminde ortaya çıkardığımız ve güneyden kuzeye doğrun uzanan taş döşemeli ve açık su kanallı anıtsal yol kalıntısının (Res. 21) ulaştığı plan-karelerde geliştirildi. 2B Mimari Tabakası kazıları sonucunda, anıtsal yolun sona erdiği alan, bu alanın kuzeyinde yer alan anıtsal bir giriş yapısı ile bu giriş yapısının doğusunda yer alan çok odalı bir yapı açığa çıkarıldı (Res. 22).

Anıtsal yolun sonlandığı yapının kuzeyinde yer alan avlu tabanında pt 1 tezgah ağırlığı, 1 ağırşak, 3 amfora tıkaçı, 1 boncuk, taş 1 mühür, 1 bileytaşı, çakmaktaşı 1 kesici ve tunç 1 pendantif ve 1 okucu ele geçti. Avlunun kuzeyinde anıtsal bir giriş yapısı ortaya çıkarıldı (Res. 23). Ön kısımda yer alan 2 adet iri dikme kaidesi bu giriş yapısının cephesinde yer almaktadır. Kabaca şekillendirilmiş iri taşlardan oluşan dikme kaideleri bulunan giriş yapısının zemininin tamamen taş ile döşenmiş olduğu saptandı. Bu döşemenin bazı kısımlarının bothros ve mezar kazıları sırasında tahrip edilmiş olduğu anlaşıldı. Anıtsal Giriş Yapısı'nın tabanı üzerinde pt 1 kapak, 1 tezgah ağırlığı, 1 amfora tıkaçı, taş 1 ağ ağırlığı, 1 öğütmetaşı ve çakmaktaşı 1 kesici ele geçti.

Anıtsal girişin hemen doğusunda 3 büyük odası ve 1 küçük odası bulunan bir yapı kalıntısı açığa çıkarıldı (Res. 24). Yapılardan batıdakiinde pt 1 ağ ağırlığı, 1 boncuk ve tunç 1 yüzük, ortadakiinde ise pt 1 tezgah ağırlığı ele geçti.

2B Mimari Tabakası içinde çok sayıda bothros saptandı; bunlardan b.1067'de tunç 1 mobilya aksesuarı, b.1103'de pt 1 çömlek, b.1105'de pt 1 çömlek ve b.1109'da pt 1 çanak ele geçti.

2B Mimari Tabakası dolgu toprağı içinde pt 1 phiale (Res. 25 a-c), 4 çanak, 3 krater (Res. 26), 3 çömlek, 1 testi, 1 minyatür kap, 3 boğa başı biçimli kulp parçası, 1 tezgah ağırlığı, 4 ağırşak, 3 boncuk, 1 pendantif, 17 amfora tıkaçı, 6 ağ ağırlığı, kemik 4 delici, 1 boncuk, 9 astragalos, boynuz 1 çekiç, taş 3 boncuk, 2 havaneli, 1 öğütmetaşı, 1 ezgitaşı, 2 nesne, 1 zımparataşı, kumtaşı 1 kandil, 1 kandil kaidesi, oniks 1 kap parçası, çakmaktaşı 7 kesici, 1 kazıyıcı, obsidyen 1 kesici, tunç 2 sikke, 1 istiridye biçimli nesne ya da ağırlık (Res. 27

a-b), 1 tıp aleti, 1 okucu, 1 nesne, demir 1 keski, 1 boncuk ve kurşun 1 pendantif ele geçti.

2B Mimari Tabakası'nın dolgu toprağı içinde 16 adet basit toprak mezar ortaya çıkarıldı. Mezarlarda ortaya çıkarılan ve neredeyse tamamı yetişkin bireylere ait olan iskeletler baş batıda, ayaklar doğuda, yüz güneye dönük ve eller vücuda koştur şekilde, yani İslami tarzda yatmaktadır. Buna karşın mezar tiplerinde çeşitlilik görülmektedir. Bunlar içinde kiremitlerin kullanılmış olduğu 3 mezar dikkat çekicidir. Hepsi birbirinden farklı şekilde oluşturulmuş mezarlarda kullanılmış kiremitler yani stroterlerin bugüne değin Oluz Höyük'te gerek tüm ve gerekse parça halinde çok sayıda ele geçmiş olan stroterlerden hem boyut ve şekil hem de kalite ve teknik özellikler bakımından oldukça farklı olduğu gözlemlendi. Oluz Höyük'e başka bir yerden getirilmiş olduklarını düşündüğümüz stroterlerin pek çoğunun kırık ya da noksan olduğu görüldü.

Diğer bir mezarda düzgün işlenmiş blok yassı taşların kullanılmış olduğu gözlemlendi. Kiremitler gibi Oluz Höyük'e dışarıdan getirilmiş olduğunu düşündüğümüz bu taşların mezarın üstünü kapladığı, ancak büyük olasılıkla gömü yapıldıktan kısa bir süre sonra soygun amacıyla yerlerinden oynatılmış olduğu anlaşıldı.

b.1046 olarak kodlanan mezar (Res. 28 a-b) buluntulu olması bakımından ayrı bir yere ve öneme sahiptir. İslami tarzda yatırılmış olarak saptanan iskeletin (Sk. 62) sağ ve sol kulaklarında birer tunç küpe ele geçti (Res. 29-30). Ayrıca göğüs kafesi kısmında bulunan tunç bir fibulanın (Res. 31) üstünde saptanan düz dokuma tekniğindeki kumaş parçasının büyük olasılıkla kefen bezine ait olduğu düşünüldü.

3. Mimari Tabaka

3. Mimari Tabaka'da birtakım tahrip olmuş taş temelli duvar kalıntıları dışında önemli bir yapıyı yansıtan mimari kalıntılar saptanamadı. 3. Mimari Tabaka'nın dolgu toprağı içinden pt 1 kurşun kenetli kap parçası, 1 riton parçası, 1 ağırşak, 4 amfora tıkaçı, kemik 1 astragalos, çakmaktaşı 2 kesici ve demir 1 kesici ele geçti.

4. Mimari Tabaka

4. Mimari Tabaka çalışmaları sırasında, 2010 döneminde bir kısmını K 16 ve K 17 plankarelerinde ortaya çıkarabildiğimiz büyük taş yapı (b.603) kalıntısının (Res. 32) kuzeyinde, batısında ve tabanında derinleşilmeye devam

edildi. Karmaşık ve çok evreli bir mimariye sahip olduğu gözlenen taş yapının ana kısmının taş temelli ve duvarlı olması dikkat çekicidir. Temel kısmında oldukça iri taşların kullanılmış olduğu yapı dikdörtgen plana sahip olup, kuzey – güney doğrultusunda inşa edilmiştir. Ana yapıya batı ve kuzey duvarlarına ek yapılarak güneye doğru bir genişleme yapılmıştır. Ana yapının doğu duvarı üzerinde dikdörtgen planlı iri bir niş yer almaktadır. Yapının içi neredeyse tümüyle taş yıkıntı molozuyla doluydu. Çok büyük olasılıkla kuzeybatıdan gelen ve deprem olması muhtemel güçlü bir sarsıntı sonucunda bu yıkıntının meydana geldiği düşünüldü. 2011 dönemi çalışmalarında öncelikle yapının kuzeyinde bir derinleşme çalışması gerçekleştirildi. Bu alanda (b.1004) yapılan çalışma sonucu yapının temel seviyesine ulaşıldı. b.1004 olarak kodlanan alanda pt 1 ağırşak, 5 amfora tıkaçı, kemik 2 amulet, 1 delici ve çakmaktaşı 2 kesici ele geçti. Çalışmalar sonucunda yapının kuzey duvarını yaklaşık 1.85 m yüksekliğe ulaştığı gözlemlendi (Res. 33). Yapının iç kısmındaki çalışmalarda yıkıntı taşlar temizlendi, tabanda (b.1024) derinleşildi ve duvarın iç yüzeyinde duvar yüzü arandı. Yapının tabanının dolgusu içinde pt 1 amfora tıkaçı, kemik 1 amulet (Res. 34), 2 astragalos, taş 1 ağırşak, 1 havaneli, çakmaktaşı 1 kesici, 1 kazıyıcı ve demir 1 sapan tanesi ele geçti. Yapının güneye doğru genişlemesini sağlayan kerpiç duvarların içindeki alanda gerçekleştirilen derinleşme çalışmalarında ise erken bir evreyi temsil ettiği anlaşılan taş bir döşeme (b.1056) saptandı. b.603 kodlu yapıda gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda 4. Mimari Tabaka'nın 4B (MÖ 600 - 550) ve 4A (MÖ 550 - 500) olarak 2 evreli olduğu saptandı.

4. Mimari Tabaka'nın dolgu toprağı içinden pt 1 ağırşak, 24 amfora tıkaçı, 5 ağ ağırlığı, kemik 1 iğne, 1 delici, 8 amulet, 3 astragalos, taş 1 pendantif, 1 perdah aleti, 1 ezgitaşı, 1 öğütmetaşı, çakmaktaşı 1 kesici, tunç 1 iğne ve demir 1 külçe ele geçti.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Sonuç olarak toplam 54 gün süren ve A Açması'nda 1300 m²'lik bir alanda (bkz. Topografik Plan) gerçekleştirilen Oluz Höyük 2011 dönemi kazı çalışmaları sonucunda 9 mimari tabakanın ilk dördünde (1, 2, 3, 4. mimari tabakalar) çalışıldı. 5 yıllık kazı çalışmaları sonucunda A, B, E ve F açmalarının ilk tabakalarının, A ve B açmalarının ilk dört tabakalarının birbirleri çağdaş oldukları özellikle ele geçen sikke ile çanak-çömlek parçalarının değerlendirilmesinden anlaşıldı. Bu bağlamda, Oluz Höyük'ün 0 Tabakası Ortaçağ ve Yeniçağ'a (MS 10 – 16. yüzyıllar), 1. Mimari Tabaka'sı Helenistik Çağ'a (MÖ 2. yüzyıl - MÖ 1. yüzyılın ilk yarısı), 2A Mimari Tabaka'sı Geç Demir Çağı'nın

Geç Evresi'ne (MÖ 300 - 200), 2B Mimari Tabaka'sı Geç Demir Çağı'nın Geç Evresi'ne (MÖ 425 - 300), 3. Mimari Tabakası Geç Demir Çağı'nın Geç Evresi'ne (MÖ 500 - 425), 4A Mimari Tabakası Geç Demir Çağı'nın Erken Evresi'ne (MÖ 550 - 500), 4B Mimari Tabakası yine Geç Demir Çağı'nın Erken Evresi'ne (MÖ 600 - 550) tarihlenebilir. B Açması'nda saptadığımız 5. Mimari Tabaka (MÖ 7. yüzyıl) ile 6. Mimari Tabaka'nın (MÖ 8. yüzyıl) Orta Demir Çağı'na ait olduğu anlaşıldı. 7. Mimari Tabaka (MÖ 13. yüzyıl) ile 8. Mimari Tabaka (MÖ 15 - 14. yüzyıllar) Geç Tunç Çağı'na yani Hitit Büyük Krallık Dönemi'ne aittir. 9. Mimari Tabaka'nın ise özellikle taş kalıp, çakmaktaşı aletler ve çanak-çömlek parçalarının değerlendirilmesi sonucunda kabaca Erken Tunç Çağı'na (MÖ 4-3. binyıllar) tarihlenebileceği söylenebilir.

Oluz Höyük, 4. Mimari Tabaka (MÖ 600-500) dönemini yaşarken *Kaşku* Ülkesi'nde *Phryg* kültürü etkisinde bir Geç Demir Çağı kenti durumunda idi. Geç *Phryg* özelliği gösteren bezemesiz ya da boya bezekli çanak-çömlekler, baskı yüzeyinde aslan-ceylan mücadelesi betimlenmiş olan fildişi damga mühür (Dönmez 2010b: Res. 24 a-b) ve taş bir Kubaba (Matar Kubileya) heykelciğinin alt kısmının (Dönmez 2011: Res. 32 a-b) ele geçmiş olması, 4. Mimari Tabaka'nın *Phryg* karakterini tartışmasız bir biçimde ortaya koymaktadır. 4. Mimari Tabaka süreci yaşanırken, MÖ 547'de *Pteria* Savaşı, sonrasında *Sardes*'in Büyük Kyros tarafından zaptedilmesi, Anadolu'nun Akhaimenid hanedanlığı tarafından Pers egemenliğine alınması ve en önemlisi *Kappadokia* Satraplığı'nın kurulması, Oluz Höyük'ün politik ve kültürel yaşamı ve konumu etkilemiş olmalıdır. 4. Mimari Tabaka'nın yaklaşık 100 yıllık süren yaşamının ikinci yarısı her ne kadar kağıt üzerinde Pers egemenliği olarak görülse de, mimari ile çanak-çömlekçilikteki homojenlik ve süreklilik yerleşmenin *Phryg* karakterini hemen kaybetmediğine işaret etmektedir.

MÖ 500-425 yılları arasında yaşanmış olduğu anlaşılan 3. Mimari Tabaka'da (MÖ 500 - 425) ise özellikle çanak-çömlekçilik temelinde, boya bezeme geleneğinin sürekliliğinde, geometrik bezemenin yanısıra bitkisel ve figürlü bezemenin artmaya başlaması çanak-çömlek atölyelerinin Anadolu'nun yeni kültür ögelerinden etkilenmeye başladığını göstermektedir.

Oluz Höyük Demir Çağı mimari tabakalarında *Phryg* kültür etkileri yoğun olarak saptanabilse de, halkın *Phrygli* olmadığı açıktır. T. Özgüç, Kültepe ve yakın çevresi için çanak-çömlek temelinde yaptığı bir değerlendirmede sorunu şöyle ifade etmiştir, "Frig halkının hiç yaşamadığı bir bölgede Friglerinkinden tamamen ayrı bir dili konuşan, ayrı bir yazısı olan (hiyeroglif) insanların da kullandığı bu seramik türüne (Frig Seramiği) demenin gerçeği aksettirmediğine kaniiz" (Özgüç 1971: 71-72). Kuzey-Orta Anadolu'nun Demir Çağı

DÖNEM	MİMARİ TABAKA	TARİHLER	AÇMA	BULGULAR
Ortaçağ ve Yeniçağ	0	10-16 yy	A	Sırlı ç-ç parçaları
Helenistik Çağ	1	MÖ 200 – MÖ 47	A, B ve C	VI. Mithradates dönemi sikkeleri, demir miğfer
Geç Demir Çağı Geç Evre (Akhaïmenid kültürü)	2A	MÖ 300 - 200	A, B ve C	Amfora, tunç kutu kapağı
Geç Demir Çağı Geç Evre (Akhaïmenid kültürü)	2B	MÖ 425 - 300	A, B ve C	Akhaïmenid kaseler, Fenike tipi cam boncuk, devebaşı betimli kült kabı, Büyük İskender Dönemi altın stater, istiridye kabuğu şeklinde tunç kozmetik kutusu kapağı, rozet ve güneş motifli kemik bir disk
Geç Demir Çağı Geç Evre (Geç Phryg kültürü)	3	MÖ 500 - 425	A, B, C ve D	keklik figürlü krater parçası, boya bezekli ç-ç
Geç Demir Çağı Erken Evre (Geç Phryg kültürü)	4A	MÖ 550 - 500	A ve B	Phryg mührü, Kubaba heykelciği, boya bezekli ç-ç
Geç Demir Çağı Erken Evre (Geç Phryg kültürü)	4B	MÖ 600 - 550	A	Boya bezekli ç-ç
Orta Demir Çağı (Klasik Phryg Kültürü)	5	MÖ 7. yy	B	Boya bezekli ç-ç
Orta Demir Çağı (Erken ve Klasik Phryg kültürleri)	6	MÖ 9 – 8. yy	B	Boya bezekli ç-ç
Geç Tunç Çağı (Hitit Büyük Krallık Dönemi)	7	MÖ 13. yy	B	ç-ç parçaları
Geç Tunç Çağı (Hitit Büyük Krallık Dönemi)	8	MÖ 15 – 14. yy	B	Hitit mührü, orak, okucu
Erken Tunç Çağı	9	MÖ 4 – 3. Binyıllar	B	Taş maden döküm kalıbı, ç-ç parçaları

etnik yapısı ile ilgili, özellikle Herodotos ve Strabon gibi antik kaynaklarda önemli bilgiler yer almaktadır. MÖ 5. yüzyılda yaşamış Herodotos *Halys/Kızılırmak* ve *Iris/Yeşılırmak* havzalarında yaşayan halklar için Suriyeliler tanımını kullanmıştır (*Historia*, I, 72). MÖ 64/63 - MS 25 tarihleri arasında yaşamış Strabon ise, söz konusu bölge halkı için, Herodotos'tan da etkilenmiş olarak, *Leukosyriens* yani Beyaz Suriyeliler demektedir (*Geographika*, XII, III, 9). Bu tanımlamaları dayanak alan L. Summerer bir yazısında, bölgenin yerli halklarının Suriye kökeninin MÖ 1950-1750 yıllarında yaşamış *Assur* Ticaret Kolonileri Çağı insanları ile ilişkilendirilebileceğini iddia etmektedir (Summerer 2008: 264). Burada dikkate edilmesi gereken en önemli husus, yukarıda bölgenin etnik yapısı ve tarihi coğrafyası ile ilgili görüşlerimizi ifade ederken kullandığımız kaynakların bölgenin yerleşmelerinden ele geçen *Hitit* tabletleri ile bölge hakkında, oraya yapılan askeri operasyonlarla ilgili direkt bilgi veren *Assur* kaynakları olmasıdır. *Hitit* yazılı belgelerinin susmasından 700 yıl sonra, *Assur* kaynaklarından ise 200-250 yıl sonra bölge hakkında bazı bilgilere ulaştığımız Herodotos'un *Historia'sı* ile ondan yaklaşık 450 yıl sonra bölgeyi tanımlayan Strabon'un *Geographika'sı* ile hem bu zaman farkından dolayı ve hem de bölgenin üretmediği yazılı kaynaklar olması bakımından bazı konulara şüpheli bakılması gerekliliği ortadadır. Herodotos'un bölge halkını Suriyeliler olarak nitelendirmesi, bu insanların *Assur* Ticaret Kolonileri Çağı ile olan geçmişinden dolayı olmamalıdır. Çünkü arada 1000 yıldan fazla olan oldukça uzun bir zaman geçmiştir. Bu durum çok büyük olasılıkla Güney ve Güneydoğu Anadolu'da yer alan Geç *Hitit* kent-devletlerinin *Tabal* bölgesine yapmış oldukları politik ve kültürel etkilerin bir yansımasıdır.

Mimari, çanak-çömlek ve küçük buluntular yönünden Pers kültür karakterini yansıtan Oluz Höyük 2. Mimari Tabakası A ve B olmak üzere iki ana evreye ayrılmaktadır. 2B Mimari Tabakası (MÖ 425 - 300), A Açması'nda güneybatıdan kuzeydoğuya uzanan taş döşemeli anıtsal bir yol (Res. 21), bunun kuzeyinde yer alan ve özellikle 2011 dönemi kazı çalışmaları sonucunda giriş bölümü açığa çıkarılan küçük bir saray ya da malikane olduğunu düşündüğümüz kompleks bir yapı kalıntısı (Res. 22) ile mimari açıdan karakterize olmaktadır. Taş döşeme yolun sonlandığı kısımda yer alan giriş yapısına organik bağlantısı olan ve doğuya doğru uzanan bitişik üç oda (Res. 24), bu kısımda varlığını 2007 yılından itibaren geliştirdiğimiz arkeojeofizik çalışmalarla saptadığımız ve bir malikane olduğunu düşündüğümüz yapının ilk birimleri olarak değerlendirilebilir. Yolun ulaştığı giriş yapısının hemen kuzeyinde bir avlu yer almaktadır. Avlu tabanında yer yer kalmış olan taş döşeme kalıntıları, avlu tabanının tamamının taş döşemeye sahip olduğunu, ancak bothroslar ve mezar çukurları ile 2A Mimari Tabakası sakinlerinin inşa

faaliyetleri sonucu tahrip edilmiş bulunduğu işaret etmektedir. Bu avlunun kuzeyinde zemini taş ile döşenmiş başka bir anıtsal bir giriş yapısı (Res. 23) yer almaktadır. Ön kısımdaki iki adet iri dikme kaidesi bu giriş yapısının cephesini oluşturmaktadır.

2B ve 2A mimari tabakalarında ele geçmiş olan özellikli ve iri boyutlu stroterler (Dönmez 2010b: Res. 16), kalypterler (Res. 16) ile pt bir çörten, Pers kültürünü yansıtan bu mimari tabakadaki önemli yapıların varlığına işaret etmektedir.

Güçlü bir Akhaimenid yani Pers kültürü yansıtan 2B Mimari Tabakası ile aynı oranda olmasa da Pers kültürünün devamının izlendiği 2A Mimari Tabakası'nın çanak-çömlek ve küçük buluntuları yerleşmenin etnik karakteri ile kültürü hakkında belirleyici veriler sunmaktadır. 2B Mimari Tabakası çanak-çömleği genel olarak incelendiğinde bezemesiz ve boya bezekli olmak üzere 2 ana grup olduğu anlaşılmaktadır. Bezemesiz grup içinde devetüyünün tonlarında, özellikle koyu ve kızılımsı devetüyü ile az da olsa siyah astarlı, iyi açıklı kaliteli üretimler göze çarpmaktadır. Koyu ve kızıl devetüyü astarlı çanak-çömlekler, *Halys/Kızılırmak Kavsi İçi* ve *Iris/Yeşilirmak Havzası*'nda özellikle Maşat Höyük'ten iyi bir şekilde bilinmektedir. Bezemesiz grup içinde içinde yer alan çok kaliteli üretilmiş, astarlı ve iyi açıklı siyah renkli çanak-çömlekler bölgeye yabancı olup, çok büyük olasılıkla Batı İran'dan ithal edilmiş ya da 2B Mimari Tabakası başlangıç sürecinden itibaren üretimi yapılmaya başlanmış olmalıdır. Devetüyünün tonlarında üretilen çanak-çömlek grubu içinde yer alan *Akhaimenid Bowl* denilen çanaklar Oluz Höyük'te hem 2B hem de 2A mimari tabakalarında tüm ve parça olarak çok sayıda ele geçmiştir. Bunlardan bazıları özellikli olması ile dikkati çekmektedir. 2B Mimari Tabakası'nda ele geçmiş olan bu *Akhaimenid* çanaklardan birinin ağız kenarı içi koyu kahverengi boya ile oluşturulmuş bitkisel bezemeye sahiptir (Dönmez 2012: 143). Geç *Phryg* tarzı bezeme geleneğinin *Akhaimenid* çanaklar üzerine uygulandığı Anadolu'dan bilinen tek örnek durumundaki bu çanak aynı zamanda 2B Mimari Tabakası'nda etken olan kültürlerin çanak-çömlek üzerine de yansımış olduğunu göstermesi bakımından çok önemlidir. Pişmiş toprak bir phiale de özellikli örnekler içinde değerlendirilmelidir (Res. 25 a-c). Metalden ya da camdan üretilmişlerin tam bir benzeri olan bu phialenin yine pişmiş toprak benzerleri Doğu ve Batı Anadolu'da görülmektedir. Van yakınlarındaki Karagündüz Höyüğü'nün Geç Demir Çağı tabakası (Kalkan 2008: Lev.KGH XVII/5) ile Hisartepe'de bulunmuş ve MÖ 375 – 325'e tarihlendirilmiş phiale parçaları (Bulut 2007: Çizelge 1), Oluz Höyük phialesinden daha kalitesiz üretimler olarak dikkati çekmektedir. Doğu, Orta

ve Batı Anadolu'da bulunmuş bu üç örnek Pers kültürünün özellikli çanak-çömlek temelinde Anadolu'daki yayılımına da ışık tutmaktadır. *Akhaimenid* çanaklar ile phialenin teknik yapı özellikleri ile birbirlerine benzer tonlarda yüzey renklerine sahip olmaları, söz konusu çanakların Oluz Höyük'te üretilmiş olduklarına işaret etmektedir.

2B ve 2A mimari tabakalarının diğer önemli çanak-çömlek grubunu Geç *Phryg* tarzında, genellikle açık renk zeminli panel ya da çerçeve içine ya da devetüyü ve kahverengi tonlardaki yüzeylere kahverenginin tonları ve siyah boya ile yapılmış bezemelere sahip örnekler oluşturmaktadır. Bunlar çoğunlukla geometrik kompozisyonlara sahiptir. Daha az olarak ise bitkisel motifler ile hayvan ya da karışık varlık figürleri görülmektedir. 2B ve 2A mimari tabakaları boya bezekli çanak-çömleği genel karakteri ile *Halys/Kızılırmak* Kavsi İçi ile *Iris/Yeşilirmak* Havzası'ndaki Boğazköy, Alaca Höyük, Eskiypar, Alishar, Çadır Höyük, Maşat Höyük, Bolus-Aktepe, Çengeltepe ve Doğantepe gibi merkezlerde ele geçmiş olan çanak-çömlekle yakın benzerlikler kültürel ilişkiler içindedir. Çanak-çömlekle genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, Oluz Höyük'te Geç *Phryg* kültürünün etkilerinin güçlü biçimde var olduğu anlaşılmaktadır.

Oluz Höyük 2B ve 2A Mimari tabakalarında genel gündelik yaşamın bir parçası olan, ağırşaklar, tezgah ağırlıklar, ağ ağırlıkları, çakmaktaşı kesici ve kazıyıcılar, sapan taneleri, öğütme ve ezgitaşları gibi çağdaş merkezlerde görülen sıradan buluntuların yanısıra, taş döşeme yol (Res. 21) ile kuzeyinde ortaya çıkmaya başlayan malikane (Res. 22) ve yakın çevresinin dolgu toprağı ve mekanlarında ele geçen sıradışı küçük buluntular Oluz Höyük 2. Mimari Tabakası'nın tanımlanması ve sosyo-ekonomik yerinin belirlenmesi bakımından çok önemlidir. Bunların dikkat çekici olanları 2B Mimari Tabakası'nda (MÖ 425 - 300) ele geçen insan başı biçimli Fenike tipi cam boncuk (Dönmez 2012: 143), süvari betimli cam bir damga mühür (Dönmez 2010b: Res. 27 a-b), devebaşı betimli kült kabı (Dönmez - Naza-Dönmez 2010b: Res. 45 a-b, Çiz. 9), MÖ 336 - 323'e tarihlenebilecek Büyük İskender Dönemi'ne ait altın bir stater (Dönmez 2010a: 15; Dönmez 2011: Res. 27 a-b), istiridye kabuğu şeklinde tunç bir kozmetik kutusu kapağı ya da ağırlık (Res. 27 a-b), tekerlek biçimli tunç bir sembol (Dönmez 2010b: Res. 18), üzerinde rozet ve güneş motifleri yer alan kemik bir disk (Dönmez 2012: 145) ile triangle ware tarzında boya bezeme ile yapılmış üçgenlerle bezenmiş kadın göğsü biçimli pişmiş toprak bir kaptır (Dönmez - Naza-Dönmez 2010a: Res. 26 a-b, Çiz.4; Dönmez - Naza-Dönmez 2007: Res. 7-8). Kültürel olarak 2B Mimari Tabakası'nın bir devamı olan 2A Mimari Tabakası'nda (MÖ 300 - 200),

bothroslarda ele geçen boya bezekli pt bir boğa başı biçimli törensel içki kabı (Res. 13-14 a-b) ile yılan figürlü sapı olan tunç bir kepçe (Fig. 11-12 a-b) özellikli buluntular arasındadır. Ayrıca, Mithradates vazosu olarak tanınan metal kabın öncülünü oluşturan pişmiş toprak bir krater (Dönmez – Naza-Dönmez 2010a: Res. 50 a-b, Çiz.15; Dönmez – Naza-Dönmez 2009: Res. 14) tunçtan üretilmiş dikdörtgen biçimli bir mücevher kutusu kapağı ve kaşına kazı tekniğinde resmedilmiş karışık varlıkları zapteden soylu kahraman kompozisyonu yer alan tunç bir yüzük² 2A Mimari Tabakası'nın önemli buluntularıdır. Bunlara ek olarak, hem 2B hem de 2A mimari tabakalarında çok sayıda ele geçen kurşun sapan taneleri (Res. 19 a-b, 20 a-b) 2. Mimari Tabaka'nın genel olarak Kızılırmak Kavsî İçi ve yakın çevresindeki çağdaş merkezlerinden pek bilinmeyen türde ve değerinde küçük buluntularla karakterize soylu ve zengin yaşamına işaret etmektedir.

2. Mimari Tabaka (MÖ 425 - 200) ile birlikte yerleşimin kültür karakterinin mimari, küçük buluntu ve çanak-çömlekçilik temelinde değişmeye başladığı anlaşılmaktadır. 2B Mimari Tabakası'nda Oluz Höyük'te köklü bir mimari değişim ve yeni anlayış olduğu gözlenmektedir. Bu değişikliğin Oluz Höyük'e yerleşen Pers kökenli bir topluluk ya da zümrenin gelişi ile ilgili olmalıdır. Kızılırmak Kavsî İçi ya da daha geniş düşünüldüğünde *Kappadokia*'nın yeni siyasi oluşumunun küçük buluntular, çanak-çömlekçilik ve özellikle mimari anlayış temelinde Oluz Höyük'ü doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu süreçte, kronolojisini henüz detaylı olarak belirleyemediğimiz, ancak 2. Mimari Tabaka yaşamında varlığını ve etkilerini saptadığımız çok yakındaki bir sulak alanın ya da küçük bir gölün, Oluz Höyük'ün neden bir Pers zümresince yerleşim yeri olarak seçilmiş olduğu sorusunun en güçlü yanıtı olduğunu anlamaya başlamış bulunuyoruz. Perslerce Anadolu'da seçilen yerleşim alanları içinde *Daskyleion* örneğinde olduğu gibi göl kenarı ile kuş ve diğer av hayvan çeşitlerinin yaşadığı doğal ortamlar bir *paradeisos* oluşturmak amacıyla her zaman tercih edilmiştir. Bu alanların doğal güzellikleri ile av olanakları Persler için daima çekici unsurlar olmuştur. Bu nedenle Oluz Höyük bir *paradeisos* alt yapısı için *Halys*/Kızılırmak Kavsî İçi'ndeki en uygun ortamlardan birini oluşturmuş gibi görünmektedir. Oluz Höyük'ün kuşuçuğu 50 km güneyinde yer alan ve çağdaş mimari tabakalara sahip Maşat Höyük'ün ya da Alaca Höyük, Eskiyapar, Boğazköy, Alishar ve Çadır Höyük gibi benzeri yerleşmelerin tercih edilmemesinin nedeni böyle bir ortama sahip olmamalarıdır.

² Hayvanlar ile karışık varlıkları zapteden soylu kahraman kompozisyonu özellikle Akhaimenid silindiri mühürler üzerinde kullanılmış olan bir sahnedir (Kuhrt 2007: Fig.1137, 16.3a, 16.3b, 16.4).

Bu bağlamda *paradeisos* için çok uygun bir ekosisteme sahip Oluz Höyük'e 2. Mimari Tabaka'nın başlangıç sürecinde anıtsal taş döşemeli yol (Res. 21) ile ulaşılan bir malikane (Res. 22) inşa edilmiş olduğunu anlamaya başlamış bulunuyoruz. Höyüğün kuzeybatısına ve en yüksek kesimine yapılmış olduğu anlaşılan malikanenin hangi tarihte inşa edilmiş olduğu konusu aynı zamanda 2. Mimari Tabaka'nın başlangıç tarihini de belirlemektedir. Bugünkü arkeolojik veriler, malikanenin büyük olasılıkla MÖ 425 yılı civarında ya da 5 - 10 yıl öncesinde yapılmış olduğunu göstermektedir.

Arkeolojik ve tarihsel veriler bütünsel bir şekilde değerlendirildiğinde, Oluz Höyük'e yerleştiği düşünülen Pers kökenli zümrenin kimler olduğu ve nereden gelmiş olabilecekleri temel sorunlar olarak belirmektedir. MÖ 302 yılında *Amasea/Amasya*'nın başkent yapılması ile kurulan Kuzey *Kappadokia* (Pontos) Krallığı'nın hanedanı Mithradates ailesinin *Kios/Gemlik* ile bağlantısı dikkat çekicidir. Antigonos MÖ 302'de *Kios/Gemlik*'i ele geçirdikten sonra Pers tiranı Mithradates'i idam ettirmiştir. Kent, Mithradates'ten önce de Pers kökenli tiranlar tarafından uzun süre yönetilmiştir. İdam edilen tiran Mithradates ile aynı adı taşıyan oğlu Mithradates I (MÖ 302 - 266) *Pontos* bölgesine kaçarak başkenti *Amasea/Amasya* olan Kuzey *Kappadokia* (Pontos) Krallığı'nı kurmuştur. Mithradates ailesinin hızlı bir şekilde *Pontos*'ta krallık kurması düşündürücüdür. Bu bağlamda, Mithradatesler'in MÖ 360 yılı civarında *Kappadokia* Satraplığı'nın ikiye ayrılmasında ve *Kappadokia Pontika*'nın oluşumunda etkili oldukları çok büyük bir olasılıktır. Bu durum Amasya ve yakın çevresinde Mithradates hanedanına mensup ya da yakın çok sayıda Pers kökenli soylu ailenin de varlığına işaret etmektedir.

Sonuç olarak Oluz Höyük'e 2B Mimari Tabakası sürecinde yerleşmiş olan Pers zümresinin *Kappadokia Pontika* Satraplığı'nın kuruluşu ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Bugüne değin *Gazioura/Turhal* ya da civarında olduğu düşünülen *Kappadokia Pontika*'nın siyasi yönetim merkezinin coğrafi yakınlık nedeniyle Oluz Höyük'le bağlantılı olabileceği olasılık dahilindedir. Paradeisoslar içinde satrap parklarının önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Antik kaynaklar Anadolu'dan iki önemli satrap parkından bahseder. *Sardes* yakınlarındaki Tissaphernes'in bahçelerinde, Plutarchos, akarsuların ve çayırılık alanların varlığından söz eder (*Alcibiades*, 24.7). Ksenophon, *Daskyleion*'da Pharnabazos'un sarayının parkları ve bahçeleri olan varlıklı köylerle çevrili olduğunu bildirir (*Hellenica*, IV, 1.15-16). *Daskyleion*'da ele geçmiş bazı mühür baskılarında görülen av sahneleri ile av hayvanı gruplarının paradeisosla ilgili olduğu düşünülmektedir (Kuhrt 2007: Fig.128 a-b). Bu bağlamda, Oluz Höyük'ün kuşuçuğu 80 km güneybatısında bulunan

Gazioura/Turhal'daki satrap ailesinin ya da Pers zümresinin Oluz Höyük'ü *paradeisos* ve uygun ekosistem nedeniyle bir satrap parkı ve buna bağlı olarak da alt satraplık birimi ya da merkezin yönetsel bir uzantısı olarak değerlendirilmiş olabilecekleri düşünülebilir.

Büyük İskender'in tüm Anadolu gibi *Kappadokia*'yı da ele geçirmesi ile Oluz Höyük'teki soylu ve zengin yaşamın MÖ 300'lü yıllarda sona erdiği ve yerleşmenin belli bir oranda da olsa Persli karakterini koruyarak MÖ 47'ye değin (2A ve 1. mimari tabakalar) Kuzey *Kappadokia* (Pontos) Krallığı'nın bir birimi olarak yaşamına devam ettiği anlaşılmaktadır.

Doç. Dr. Şevket Dönmez

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

34134 - İstanbul / Türkiye

donmezsevket@gmail.com

Kaynakça

- Bulut, H.
2007 *Daskyleion'da Akhaemenid Satraplığı Sonu ve Hellenistik Dönem* (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Dönmez, Ş.
2010a "Altın İskender", *NTV Tarih* 22: 15.
2010b "Oluz Höyük Kazısı Üçüncü Dönem (2009) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar", *Colloquium Anatolicum IX*: 275-306.
2011 "Oluz Höyük Kazısı Dördüncü Dönem (2010) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar", *Colloquium Anatolicum X*: 103-128.
2012 "Oluz Höyük. Karadeniz'de Persler", *Aktüel Arkeoloji* 25: 140-145.
- Dönmez,Ş. – E.E. Naza-Dönmez
2007 "Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçlar", *Colloquium Anatolicum VI*: 49-74.
2009 "Oluz Höyük Kazısı İkinci Dönem (2008) Çalışmaları:Değerlendirmeler ve Sonuçlar", *Colloquium Anatolicum VIII*: 125-170.
2010a "Oluz Höyük 2007 Dönemi Çalışmaları", Ş. Dönmez (ed.), *Amasya-Oluz Höyük. Kaşku Ülkesi'nin Önemli Kenti. 2007 ve 2008 Dönemi Çalışmaları Genel Değerlendirmeler ve Ön Sonuçlar/The Principal Site of Kaşku Land. The Preliminary Reports of 2007 and 2008 Seasons General Evaluations and Results*, Ankara: 21-31.
2010b "Oluz Höyük 2008 Dönemi Çalışmaları", Ş. Dönmez (ed.), *Amasya-Oluz Höyük. Kaşku Ülkesi'nin Önemli Kenti 2007 ve 2008 Dönemi Çalışmaları Genel Değerlendirmeler ve Ön Sonuçlar/The Principal Site of Kaşku Land. The Preliminary Reports of 2007 and 2008 Seasons General Evaluations and Results*, Ankara: 33-57.
- Kalkan, H.
2008 *M.Ö. 6.-4. Yüzyıllarda Doğu Anadolu: Arkeolojik Veriler Işığında Tarihsel ve Kültürel Değerlendirme* (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Kuhrt, A.
2007 *The Persian Empire. A Corpus of Sources from the Achaemenid Period*, New York.
- Özgüç, T.
1971 *Demir Devrinde Kültepe ve Civarı/ Kültepe and Its Vicinity in the Iron Age*, Ankara.
- Summerer, L.
2008 "Indigenous Responses to Encounters with the Greeks in Northern Anatolia: The Reception of Architectural Terracottas in the Iron Age Settlements of the Halys Basin", P.G. Bilde – H. Petersen (eds.), *Meetings of Cultures in the Black Sea Region. Between Conflict and Coexistence*, Aarhus: 263-286.